

การพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานโดยการเปลี่ยนผ่านในการพัฒนาทักษะ

การปฏิบัติงานจากโรงเรียนสู่สถานประกอบการร้านสะดวกซื้อ

กรณีศึกษา : นักเรียนออทิสติกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

โรงเรียนเฉพาะความพิการ จังหวัดฉะเชิงเทรา

THE DEVELOPMENT OF JOB PERFORMANCE SKILLS USING A TRANSITION
PLAN FROM SCHOOL TO CONVENIENCE STORE EMPLOYMENT: A CASE
STUDY OF UPPER SECONDARY STUDENTS WITH AUTISM
IN A SPECIAL EDUCATION SCHOOL, CHACHOENGSAO PROVINCE

สุกัญญา สาจันทร์

Sukanya Sachant

ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานนท์

Pawinee Srisukwattananan

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University

Email: Sukanya.sank@ku.th

วันที่รับบทความ (Received) : 28 มิถุนายน 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 2 กรกฎาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 3 กรกฎาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแผนการสอนและฝึกทักษะการปฏิบัติงานจากร้านสหกรณ์โรงเรียนสู่ร้านสะดวกซื้อ เพื่อสอนและฝึกทักษะการปฏิบัติงานจากร้านสหกรณ์โรงเรียนสู่ร้านสะดวกซื้อ โดยใช้รูปแบบการปฏิบัติเป็นขั้น สังกัดผลการเรียนรู้และฝึกทักษะการปฏิบัติงานจนผ่านวัตถุประสงค์โดยรูปแบบ PDCA และเพื่อติดตามทักษะการปฏิบัติงานที่ได้ฝึกในร้านสหกรณ์โรงเรียนไปสู่ร้านสะดวกซื้อ กรณีศึกษาเป็นนักเรียนออทิสติก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 2 คน กระบวนการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนงานศึกษาวางแผนเตรียมความพร้อมเปลี่ยนผ่านในการพัฒนาทักษะการทำงานจากร้านค้าสหกรณ์โรงเรียนสู่ร้านสะดวกซื้อ จัดกิจกรรมฝึกทักษะการปฏิบัติงานตามที่ร้านสะดวกซื้อกำหนด ระยะที่ 2 ฝึกทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนออทิสติกในร้านสหกรณ์โรงเรียนจนผลการประเมินผ่าน ระยะที่ 3 นักเรียนเข้า

ปฏิบัติงานในร้านสะดวกซื้อ 2 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ 1) แผนเปลี่ยนผ่านในการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานจากโรงเรียนสู่สถานประกอบการร้านสะดวกซื้อ 2) แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน สำหรับผู้วิจัย และสำหรับผู้จัดการร้านสะดวกซื้อ 3) แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้จัดการร้านสะดวกซื้อต่อการทำงานของนักเรียน วิเคราะห์ผลโดยการบรรยายและการแสดงผลด้วยแผนภาพกราฟแท่ง

ผลการวิจัย พบว่า 1. แผนการสอนและฝึกทักษะการปฏิบัติงานจากร้านสหกรณ์โรงเรียนสู่ร้านสะดวกซื้อประกอบด้วย 5 ทักษะงาน คือ 1) ทักษะการปฏิสัมพันธ์ 2) ทักษะการทำความสะอาด 3) ทักษะการจัดเรียงสินค้า 4) ทักษะการเช็คสต็อกสินค้า และ 5) ทักษะการเช็ค วัน เดือน ปี หมดอายุ 2. เมื่อนักเรียนได้รับการสอนและฝึกทักษะการปฏิบัติงานในร้านค้าสหกรณ์โรงเรียน ในรูปแบบการฝึกปฏิบัติเสมือนจริง พบว่า นักเรียนกรณีศึกษาทั้ง 2 คน สามารถทำได้ถูกต้องตามที่กำหนด 3. เมื่อนักเรียนเข้าปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการร้านสะดวกซื้อ พบว่า นักเรียนคนที่ 1 สามารถปฏิบัติงานได้ตามที่กำหนด ปฏิบัติงานได้ดี ได้รับคำชม นักเรียนคนที่ 2 สามารถปฏิบัติงานได้ตามที่กำหนด ปฏิบัติงานได้ดี ได้รับคำแนะนำในช่วงต้น

คำสำคัญ: การเปลี่ยนผ่าน, ทักษะการปฏิบัติงาน, นักเรียนออทิสติก

ADSTRACT

This objective of this research article is to develop a teaching plan and provide work skill training for transitioning from a school cooperative store to a convenience store. The objectives were to teach and practice work skills using a step-by-step implementation model, observe learning outcomes, and ensure skill acquisition aligned with the PDCA cycle. Additionally, the study aimed to follow up on the transfer of learned work skills to an actual convenience store setting. The case study involved two high school students with autism. The research process was divided into three phases: Phase 1 – the researcher, acting as a job coach, prepared a transition plan for skill development and conducted work skill training activities based on convenience store requirements. Phase 2 – the students practiced work skills in the school cooperative store for 7 days until they met performance criteria. Phase 3 – the students worked at a real convenience store for two weeks, five days per week. Research tools included: (1) a transition plan for developing work skills from school to a convenience store; (2) work skill assessment forms for both the researcher and store manager; and (3) an interview form for store managers regarding the students' job performance. Data were analyzed descriptively and presented using bar graphs.

The findings that 1. The instructional and job performance training plan transitioning from the school cooperative store to the convenience store consisted of five work-related skills:

(1) interaction skills, (2) cleaning skills, (3) product arrangement skills, (4) stock-checking skills, and (5) expiration date-checking skills. 2. After receiving instruction and hands-on training through simulated practice at the school cooperative store, both case study students were able to perform the tasks correctly as specified. 3. During actual work placement in a convenience store, it was found that Student 1 was able to perform the assigned tasks effectively and received positive feedback. Student 2 also performed the assigned tasks effectively and received initial guidance and suggestions for improvement.

Keywords: Transition, Job Performance Skills, Students with Autism

บทนำ

ปัจจุบันการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการในทุกมิติ ทั้งด้านการศึกษา การมีงานทำ และการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี หนึ่งในกลุ่มคนพิการที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นและต้องการการสนับสนุนเฉพาะทางคือ “เด็กออทิสติก” เกณฑ์การวินิจฉัยที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในวงการแพทย์และจิตเวช เกณฑ์ DSM-5-TR (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition, Text Revision) ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ปรับปรุงล่าสุดของสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน (American Psychiatric Association, 2022) ได้จำแนกระดับความรุนแรงของออทิสติกออกเป็น 3 ระดับ ตามความต้องการในการดูแลช่วยเหลือที่แตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับความต้องการการช่วยเหลือในแต่ละด้าน ออทิสติกระดับ 1 ต้องการความช่วยเหลือ (requiring support) มีความบกพร่องทางปฏิสัมพันธ์ แต่สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้ด้วย การช่วยเหลือบางส่วน อาจแสดงพฤติกรรมซ้ำ ๆ แต่ไม่ได้ขัดขวางการดำเนินชีวิตอย่างรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่กำลังก้าวสู่การเป็นผู้ใหญ่และประกอบอาชีพที่เหมาะสม

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2561) การเปลี่ยนผ่านจากสถานศึกษาสู่อาชีพ (Transition from School to Work) เป็นการเตรียมความพร้อมนักเรียนก่อนออกจากโรงเรียนสู่สังคมการทำงาน สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษหากไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมในช่วงเปลี่ยนผ่านอย่างเหมาะสม อาจทำให้ขาดโอกาสในการดำรงชีวิตอย่างอิสระหรือถูกกีดกันจากตลาดแรงงาน (Kohler, 1996) ได้เสนอแนวคิด “Taxonomy for Transition Programming” ซึ่งเป็นแนวทางในการวางแผนการเปลี่ยนผ่านอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1. การวางแผนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง Student-focused planning วางแผนการพัฒนาเป็นรายบุคคลโดยเน้นศักยภาพ ความถนัด และความสนใจของนักเรียน 2. การพัฒนาทักษะ

ด้านการเรียนรู้และการทำงาน Student development การฝึกทักษะชีวิตและอาชีพ 3. การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน Interagency collaboration การทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียน ครอบครัว ร้านสะดวกซื้อ เพื่อฝึกประสบการณ์จริง 4. การมีส่วนร่วมของครอบครัว Family involvement การให้ข้อมูล แรงสนับสนุนทั้งทางกายภาพและจิตใจ 5. การจัดโครงสร้างและแผนงานอย่างมีระบบ Program structure การสร้างระบบการเรียนรู้ที่มีโครงสร้างชัดเจน แผนการฝึกงานที่เป็นขั้นตอน สื่อที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ แนวคิดนี้ถูกนำมาใช้ทั่วโลกและปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนแต่ละกลุ่มรวมถึงนักเรียนออทิสติกระดับไม่รุนแรงด้วย

สถาบันราชานุกูล เป็นองค์กรหลักด้านสุขภาพจิตและพัฒนาการของเด็กได้พัฒนา “รูปแบบการเปลี่ยนผ่าน” สำหรับเด็กออทิสติกที่เน้นการประเมินศักยภาพรายบุคคลและออกแบบแผนพัฒนาเฉพาะบุคคล (Individualized Transition Plan: ITP) โดยเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และสถานประกอบการผ่านกิจกรรมฝึกอาชีพ การฝึกทักษะชีวิต และการฝึกในสถานการณ์จริง (สถาบันราชานุกูล, 2566) แนวทางนี้มีความสอดคล้องกับหลักการของ Kohler และสามารถขยายผลไปยังบริบทของโรงเรียนเฉพาะความพิการ

ผู้สอนงาน (Job Coach) มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนบุคคลที่มีความต้องการพิเศษระหว่างการฝึกงานหรือการทำงานจริง โดยทำหน้าที่ฝึกสอน แนะนำ ติดตามผล และประเมินความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งช่วยปรับพฤติกรรมให้เหมาะสมกับบริบทของงานในสถานประกอบการ หน้าที่ของผู้สอนงาน ได้แก่ การวิเคราะห์งานและปรับให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน การสาธิตวิธีปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน การฝึกซ้ำเพื่อพัฒนาทักษะให้เกิดความคล่องแคล่ว การให้แรงเสริมเชิงบวกเพื่อสร้างแรงจูงใจ การประสานงานกับสถานประกอบการ ครู และผู้ปกครอง การช่วยประเมินความพร้อมและวางแผนระยะยาวร่วมกับทีมสหวิชาชีพ การมีผู้สอนงานจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนแผนเปลี่ยนผ่านจากโรงเรียนสู่สถานประกอบการให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในกรณีศึกษานักเรียนออทิสติกที่มีศักยภาพในการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและมีความต้องการการสนับสนุนอย่างเป็นระบบ (Wehman, 2012)

โรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญานุกูล เป็นโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่มีภารกิจในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและออทิสติก โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการกับการฝึกอาชีพ ตามโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อการมีงานทำ เป็นฐานการเรียนรู้ที่ฝึกทักษะอาชีพภายในโรงเรียนมีการฝึกทักษะพื้นฐานในการทำงาน ตั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อพัฒนานักเรียนให้สามารถมีทักษะในการทำงานได้ตามศักยภาพ ต่อมาได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการเข้ามาติดต่อ สร้างความร่วมมือให้เป็นสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โรงเรียนจึงได้จัดตั้งโครงการ

ฝึกประสบการณ์วิชาชีพนักเรียนสู่สถานประกอบการขึ้น จากการดำเนินโครงการปีที่ผ่านมา พบว่า การส่งต่อนักเรียนเข้าฝึกประสบการณ์การทำงานยังไม่เป็นระบบและควรมีการฝึกทักษะ

การปฏิบัติงานตามที่ร้านสะดวกซื้อต้องการ ตามลักษณะงานที่ร้านสะดวกซื้อกำหนด คือ โรงเรียนเตรียมความพร้อมนักเรียนก่อนออกไปฝึกประสบการณ์จริง ณ สถานประกอบการ (ร้านสะดวกซื้อ) ตามขอบเขตหน้าที่การทำงานในร้านสะดวกซื้อ ฝึกทักษะการปฏิสัมพันธ์ภายในร้านสะดวกซื้อ การจัดเรียงสินค้า การตรวจเช็คสต็อกสินค้า การตรวจสอบวันเดือนปีที่ผลิตและวันเดือนปีที่หมดอายุ และการทำความสะอาด

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนงานและผู้รับผิดชอบโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนักเรียนสู่สถานประกอบการ เพื่อให้ นักเรียนสามารถฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ (ร้านสะดวกซื้อ) ได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ (ร้านสะดวกซื้อ) มีนักเรียนออทิสติก 2 คนเข้าร่วมโครงการ โดยฝึกทักษะการทำงานเพื่อเตรียมความพร้อมส่งต่อจากสถานการณ์จำลองร้านค้าสหกรณ์โรงเรียนเพื่อส่งต่อเข้าทำงานในร้านสะดวกซื้อ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการใช้แผนเปลี่ยนผ่านในการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานจากโรงเรียนสู่สถานประกอบการ ร้านสะดวกซื้อ กรณีศึกษา : นักเรียนออทิสติก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างแผนการสอนและฝึกทักษะการปฏิบัติงานจากร้านสหกรณ์โรงเรียนสู่ร้านสะดวกซื้อ
2. เพื่อสอนและฝึกทักษะการปฏิบัติงานจากร้านสหกรณ์โรงเรียนสู่ร้านสะดวกซื้อ โดยใช้รูปแบบการปฏิบัติเป็นขั้น สังเกตผลการเรียนรู้และฝึกทักษะการปฏิบัติงานจนผ่านวัตถุประสงค์โดยรูปแบบ PDCA
3. เพื่อติดตามทักษะการปฏิบัติงานที่ได้ฝึกในร้านสหกรณ์โรงเรียนไปสู่ร้านสะดวกซื้อ

วิธีดำเนินการวิจัย

1 กลุ่มเป้าหมาย

กรณีศึกษาเป็นนักเรียนออทิสติก กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2567 โรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญานุกูล จำนวน 2 คน ได้รับวินิจฉัยจากแพทย์ระบุเป็น ออทิสติก ระดับความรุนแรง

ระดับ 1 ระดับต้องการความช่วยเหลือ (requiring support) ได้รับการคัดเลือกเข้าโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนักเรียนสู่สถานประกอบการ ตามคุณสมบัติที่โรงเรียนกำหนด คือ สามารถอ่านได้ เข้าใจตัวเลข สามารถสื่อสารได้ และได้รับการยินยอมจากผู้ปกครองให้นักเรียนเข้าร่วมโครงการเพื่อฝึกประสบการณ์การทำงานตามแผนที่กำหนด

2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรปฏิบัติการ

การสอนและฝึกปฏิบัติทักษะการปฏิบัติงานตามแผนการสอนและฝึกทักษะการปฏิบัติงานจากร้านสหกรณ์โรงเรียนสู่ร้านสะดวกซื้อ

ตัวแปรตาม

ทักษะการปฏิบัติงานจากการสอนและฝึกทักษะการปฏิบัติงานจากร้านสหกรณ์โรงเรียนสู่ร้านสะดวกซื้อ

สถานที่ใช้ปฏิบัติการวิจัย ได้แก่

1. ฐานการเรียนรู้ร้านค้าสหกรณ์โรงเรียนใช้เป็นสถานที่จำลองร้านสะดวกซื้อเพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน

2. ร้านสะดวกซื้อที่เข้าร่วมภาคีเครือข่ายกับโรงเรียน เป็นสถานที่ปฏิบัติจริงหลังผ่านการฝึกประสบการณ์การทำงานร้านค้าสหกรณ์โรงเรียน

งานที่ฝึกประกอบด้วย

1. การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและลูกค้า
2. การทำความสะอาดบริเวณต่าง ๆ
3. การจัดเรียงสินค้าตามหมวดหมู่
4. การเช็คสต็อกสินค้าและลงจำนวนสินค้าคงเหลือ
5. การตรวจเช็ควันหมดอายุของสินค้า

3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ปฏิบัติการวิจัย คือ

3.3.1.1 แผนการสอนและฝึกทักษะการปฏิบัติงานจากร้านสหกรณ์โรงเรียนสู่ร้านสะดวกซื้อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 5 แผน ประกอบด้วย

1) แผนฝึกทักษะการปฏิบัติงานที่ 1 เรื่อง การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและลูกค้า เป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนรู้จักวิธีการสนทนาโต้ตอบกับเพื่อนร่วมงาน และลูกค้าในสถานการณ์จำลองต่างๆ เช่น การกล่าวทักทายเมื่อพบหน้ากับเพื่อนร่วมงานและลูกค้า การสนทนาสอบถามลูกค้าเมื่อลูกค้าต้องการหาของ การสนทนาสอบถามกับหัวหน้างานเมื่อไม่เข้าใจการทำงาน

2) แผนฝึกทักษะการปฏิบัติงานที่ 2 เรื่อง การทำความสะอาดบริเวณต่าง ๆ เป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนรู้จักวิธีการทำความสะอาดบริเวณที่กำหนด ทั้งภายในและภายนอกร้านค้า อย่างถูกวิธี การทำความสะอาดภายในร้านค้า ได้แก่ การทำความสะอาดพื้น การทำความสะอาดชั้นวางของภายในร้านค้า และการทำความสะอาดภายนอกร้านค้า รวมไปถึงการจัดเก็บอุปกรณ์ทำความสะอาดให้ถูกที่

3) แผนฝึกทักษะการปฏิบัติงานที่ 3 เรื่อง การจัดเรียงสินค้าตามหมวดหมู่ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนรู้จักวิธีการแยกประเภท การแยกขนาด และการจัดเรียงสินค้าในหมวดหมู่เดียวกัน ได้แก่ ประเภทเครื่องดื่ม ประเภทขนม และประเภทของใช้

4) แผนฝึกทักษะการปฏิบัติงานที่ 4 เรื่อง การเช็คสต็อกสินค้า/ลงจำนวนสินค้าคงเหลือ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนรู้จักวิธีการตรวจนับจำนวนสินค้าที่ลดลงในแต่ละประเภทบนชั้นวางสินค้า ได้แก่ ประเภทเครื่องดื่ม ประเภทขนม และประเภทของใช้

5) แผนฝึกทักษะการปฏิบัติงานที่ 5 เรื่อง การตรวจเช็ควันหมดอายุของสินค้า จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนรู้จักวิธีการตรวจดู วัน เดือน ปี ที่หมดอายุ ที่ระบุในสินค้าเพื่อจัดเก็บไม่นำออกมาจำหน่าย

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ

3.3.2.1 แบบสังเกตทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน สำหรับผู้วิจัย พิจารณาจากการปฏิบัติงานของนักเรียนเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยทำเครื่องหมายถูก (☐) ลงในช่องที่กำหนดไว้ เมื่อนักเรียนปฏิบัติด้วยตนเอง

3.3.2.2 แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน สำหรับผู้จัดการร้านสะดวกซื้อ พิจารณาจากการปฏิบัติงานของนักเรียนเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยทำเครื่องหมายถูก (☐) ลงในช่องที่กำหนดไว้ เมื่อนักเรียนปฏิบัติด้วยตนเอง

โดยมีเกณฑ์การประเมิน

3 หมายถึง นักเรียนสามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง

2 หมายถึง นักเรียนสามารถปฏิบัติงานด้วยการชี้แนะและให้คำแนะนำ

1 หมายถึง นักเรียนสามารถปฏิบัติงานด้วยการช่วยเหลือ

0 หมายถึง นักเรียนไม่สามารถปฏิบัติงานได้

3.3.2.3 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้จัดการร้านสะดวกซื้อ โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์เป็นแบบการติดตามการปฏิบัติงานของนักเรียนและการสัมภาษณ์เพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติงานของนักเรียน และการเตรียมความพร้อมโดยใช้การเปลี่ยนผ่านจากโรงเรียนสู่สถานประกอบการเป็นอย่างไร

4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1 ประมวลผลข้อมูลจากการประเมินทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนในฐานการเรียนรู้ร้านค้าสหกรณ์โรงเรียนจากทักษะการทำงานแล้วรายงานด้วยการบรรยายประกอบกราฟแท่ง

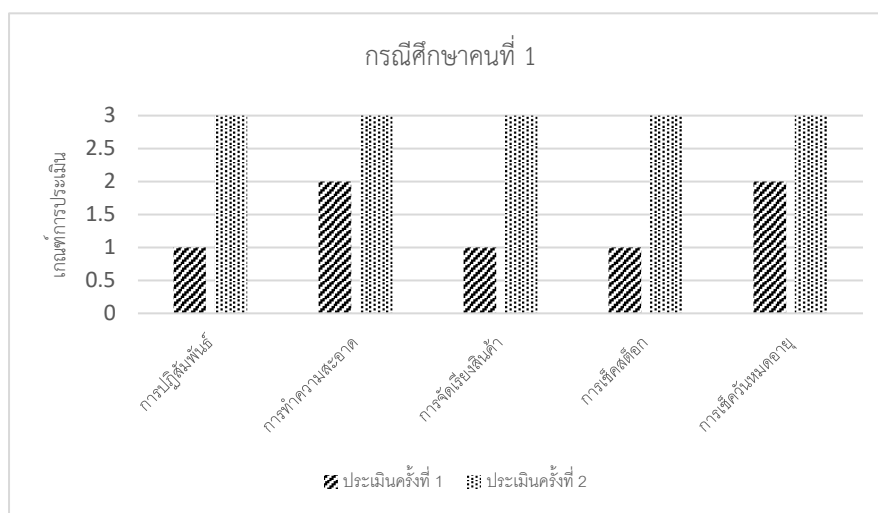
3.4.2 ประมวลผลข้อมูลจากการประเมินทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนในร้านสะดวกซื้อและแบบสัมภาษณ์การปฏิบัติงานสำหรับผู้จัดการร้านสะดวกซื้อจากทักษะการทำงานแล้วรายงานด้วยการบรรยายประกอบกราฟแท่ง

ผลการวิจัย

1 การปฏิบัติงานในร้านค้าสหกรณ์โรงเรียน

จากการสอนและฝึกการปฏิบัติงานตามแผนการสอนและฝึกทักษะการปฏิบัติงานจากโรงเรียนสู่ร้านสะดวกซื้อ จำนวน 5 แผน จากการฝึกในร้านสหกรณ์โรงเรียน ของรายกรณีศึกษาที่ 1 สามารถอภิปรายผลได้

ดังแสดงในภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 รูปภาพแสดงทักษะการปฏิบัติงานตามแผนการสอนและฝึกปฏิบัติของกรณีศึกษาที่ 1

ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและลูกค้า พบว่า การปฏิบัติและแสดงพฤติกรรม การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ควบคุมงาน เพื่อนร่วมงานและลูกค้า นักเรียนมีความตั้งใจและสามารถแสดงออกพฤติกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อ เพื่อนร่วมงาน และลูกค้าในร้านได้ สังเกตและประเมิน การปฏิบัติครั้งที่ 1 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้โดยครูชี้แนะและแนะนำ สอนทบทวนวิธีการสนทนากับผู้อื่นจนนักเรียนเกิดทักษะ สังเกตและประเมินการปฏิบัติครั้งที่ 2 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

ทักษะการทำความสะอาดบริเวณต่าง ๆ พบว่า การปฏิบัติและพฤติกรรมทำความสะอาดบริเวณต่าง ๆ ในร้านค้าสหกรณ์ สังเกตและประเมินการปฏิบัติครั้งที่ 1 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้โดยการชี้แนะและแนะนำบ้างเล็กน้อย ทำการฝึกปฏิบัติงานนักเรียนเกิดทักษะ สังเกตและประเมิน การปฏิบัติครั้งที่ 2 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

ทักษะการจัดเรียงสินค้าตามหมวดหมู่ พบว่า ทักษะการจัดเรียงสินค้าตามหมวดหมู่ ประเภทของสินค้า สังเกตและประเมินการปฏิบัติครั้งที่ 1 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้โดยครูชี้แนะและแนะนำและช่วยแก้ไขการจัดเรียงสินค้า เนื่องจากนักเรียนจัดเรียงสินค้าผิดขนาดและประเภท สังเกตและประเมินการปฏิบัติครั้งที่ 2 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

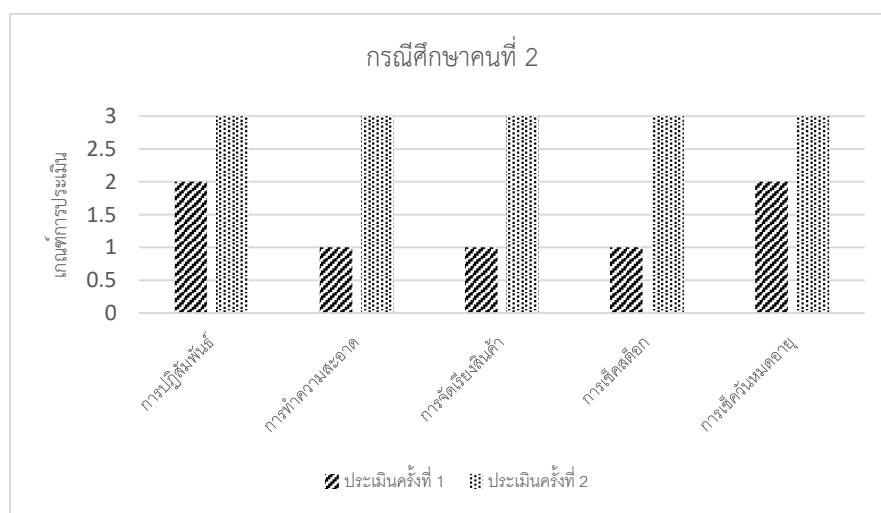
ทักษะการเช็คสต็อกสินค้า/ลงจำนวนสินค้าคงเหลือ พบว่า ทักษะการเช็คสต็อกสินค้าและลงจำนวนสินค้าคงเหลือ สังเกตและประเมินการปฏิบัติครั้งที่ 1 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้โดยครูให้

ความช่วยเหลือในการชี้แนะและแนะนำการเช็คสต็อกสินค้าในประเภทสินค้าขนม ครูทบทวนการเช็คสต็อกและลงรายการคงเหลือและฝึกปฏิบัติงานนักเรียนเกิดทักษะ สังเกตและประเมินปฏิบัติครั้งที่ 2 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

ทักษะการตรวจเช็ควันหมดอายุของสินค้า พบว่า ทักษะการตรวจเช็ควันหมดอายุของสินค้า สังเกตและประเมินการปฏิบัติครั้งที่ 1 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้โดยครูให้ความช่วยเหลือในการชี้แนะและแนะนำการตรวจเช็ควันหมดอายุของสินค้าในประเภทเครื่องดื่ม ครูทบทวนการตรวจเช็ควันหมดอายุของสินค้า สังเกตและประเมินปฏิบัติครั้งที่ 2 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

จากการสอนและฝึกการปฏิบัติงานตามแผนการสอนและฝึกทักษะการปฏิบัติงานจากโรงเรียนสู่ร้านสะดวกซื้อ จำนวน 5 แผน จากการฝึกในร้านสหกรณ์โรงเรียน ของรายกรณีศึกษาที่ 2 สามารถอภิปรายผลได้

ดังแสดงในภาพที่ 2

รูปภาพที่ 2 รูปภาพแสดงทักษะการปฏิบัติงานตามแผนการสอนและฝึกปฏิบัติของกรณีศึกษาที่ 2

ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและลูกค้า พบว่า การปฏิบัติและแสดงพฤติกรรม การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ควบคุมงาน เพื่อนร่วมงานและลูกค้า นักเรียนมีความตั้งใจและสามารถแสดงออกพฤติกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อ เพื่อนร่วมงาน ผู้ควบคุมงาน และลูกค้าในร้านได้ สังเกตและประเมินการปฏิบัติครั้งที่ 1 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้โดยครูชี้แนะและแนะนำวิธีการสนทนากับผู้อื่น สังเกตและประเมินปฏิบัติครั้งที่ 2 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

ทักษะการทำความสะอาดบริเวณต่าง ๆ พบว่า การปฏิบัติและพฤติกรรมกรทำความสะอาดบริเวณต่าง ๆ ในร้านค้าสหกรณ์ สังเกตและประเมินการปฏิบัติครั้งที่ 1 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้โดยการชี้แนะและแนะนำบ้าง สังเกตและประเมินการปฏิบัติครั้งที่ 2 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

ทักษะการจัดเรียงสินค้าตามหมวดหมู่ พบว่า ทักษะการจัดเรียงสินค้าตามหมวดหมู่ประเภทของสินค้า สังเกตและประเมินการปฏิบัติครั้งที่ 1 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้โดยครูชี้แนะและช่วยแก้ไขการจัดเรียงสินค้า เนื่องจากนักเรียนจัดเรียงสินค้าผิดขนาด และวางสินค้าโดยกลับด้านตัวหนังสือ หลังจากทบทวนและฝึกปฏิบัติจนเกิดทักษะ สังเกตและประเมินการปฏิบัติครั้งที่ 2 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

ทักษะการเช็คสต็อกสินค้า/ลงจำนวนสินค้าคงเหลือ พบว่า ทักษะการเช็คสต็อกสินค้าและลงจำนวนสินค้าคงเหลือ สังเกตและประเมินการปฏิบัติครั้งที่ 1 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้โดยครูให้ความช่วยเหลือในการชี้แนะและแนะนำการเช็คสต็อกสินค้าในประเภทสินค้าขนม ครูทบทวนการเช็คสต็อกและลงรายการคงเหลือและฝึกนักเรียนจนเกิดทักษะ สังเกตและประเมินการปฏิบัติครั้งที่ 2 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

ทักษะการตรวจเช็ควันหมดอายุของสินค้า พบว่า ทักษะการตรวจเช็ควันหมดอายุของสินค้า สังเกตและประเมินการปฏิบัติครั้งที่ 1 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้โดยครูให้ความช่วยเหลือในการชี้แนะและแนะนำการตรวจเช็ควันหมดอายุของสินค้าในประเภทสินค้าขนม ครูทบทวนการตรวจเช็ควันหมดอายุของสินค้า สังเกตและประเมินการปฏิบัติครั้งที่ 2 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

2 การปฏิบัติงานในร้านสะดวกซื้อ

ส่งนักเรียนไปเข้าปฏิบัติงานที่ร้านสะดวกซื้อตามกำหนดเวลา หลังจากการแนะนำตัวกับเพื่อนร่วมงานและผู้จัดการร้านเรียบร้อยแล้ว ผู้จัดการปฐมนิเทศแนะนำการปฏิบัติตนตามกฎระเบียบภายในร้านสะดวกซื้อ และได้รับการมอบหมายงานจากผู้จัดการ ในการปฏิบัติหน้าที่ภายในร้าน พบว่า

สัปดาห์ที่ 1 ปฏิบัติงานในร้านสะดวกซื้อ

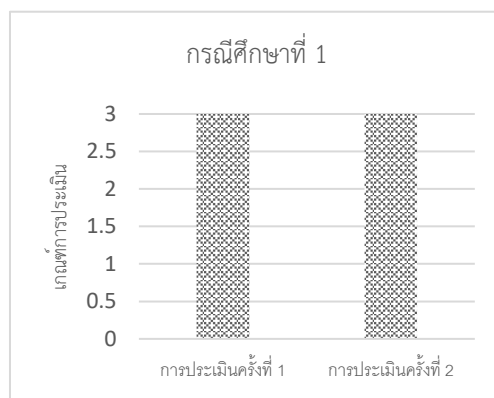
กรณีศึกษาที่ 1 จากการสังเกตและการประเมินทักษะการปฏิบัติงานจากผู้จัดการร้าน พบว่า นักเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่งานได้ด้วยตนเองได้ถูกต้องตามกระบวนการที่กำหนด ในด้านทักษะการทำความสะอาด ทักษะการจัดเรียง ทักษะการเช็คสต็อกสินค้า มีเพียงด้านทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ผู้วิจัยยังคอยกำชับและชี้แนะการปฏิบัติตน การตรวจเช็ควัน เดือน ปี หมดอายุในสัปดาห์แรกทางร้านสะดวกซื้อยังไม่ได้ให้นักเรียนได้ปฏิบัติ

กรณีศึกษาที่ 2 จากการสังเกตและการประเมินทักษะการปฏิบัติงานจากผู้จัดการร้าน พบว่า นักเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่งานได้โดยยังต้องได้รับการชี้แนะจากผู้จัดการร้านบ้างตามกระบวนการที่กำหนด

ในทักษะการเช็คสต็อกสินค้า ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ผู้วิจัยยังคอยกำชับและชี้แนะการปฏิบัติตนสำหรับทักษะการทำความสะอาดและทักษะการจัดเรียงนักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้อง

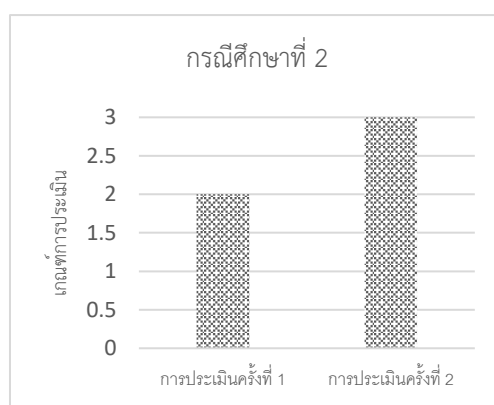
สัปดาห์ที่ 2 ปฏิบัติงานในร้านสะดวกซื้อ

กรณีศึกษาที่ 1 จากการสังเกตและการประเมินทักษะการปฏิบัติงานจากผู้จัดการร้าน พบว่า นักเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยตนเองได้ถูกต้องตามกระบวนการที่กำหนด ในด้านทักษะการทำความสะอาด ทักษะการจัดเรียง ทักษะการเช็คสต็อกสินค้า ทักษะด้านการเช็ค วัน เดือน ปี หมดอายุ และทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ได้รับคำชื่นชมจากผู้จัดการร้านค้าและพนักงานเพื่อนร่วมงานในร้านสะดวกซื้อ

รูปภาพที่ 3 การปฏิบัติงานในร้านสะดวกซื้อ กรณีศึกษาที่ 1

กรณีศึกษาคนที่ 2 จากการสังเกตและการประเมินทักษะการปฏิบัติงานจากผู้จัดการร้าน พบว่า นักเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยยังต้องได้รับการชี้แนะจากผู้จัดการร้านบ้างตามกระบวนการที่กำหนด ในทักษะการเช็คสต็อกสินค้า ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ผู้วิจัยยังคงยกย่องและชี้แนะการปฏิบัติตน สำหรับทักษะการทำความสะอาดและทักษะการจัดเรียงนักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้อง

รูปภาพที่ 4 การปฏิบัติงานในร้านสะดวกซื้อ กรณีศึกษาที่ 2

อภิปรายผล

ผลการพัฒนาการปฏิบัติงานของนักเรียนออทิสติก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยการเปลี่ยนผ่านในการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานจากโรงเรียนสู่สถานประกอบการร้านสะดวกซื้อ พบว่า

1. มีแผนการสอนและฝึกทักษะการปฏิบัติงานจากร้านสหกรณ์โรงเรียนสู่ร้านสะดวกซื้อประกอบด้วย 5 ทักษะงาน คือ 1) ทักษะการปฏิสัมพันธ์ 2) ทักษะการทำความสะอาด 3) ทักษะการจัดเรียงสินค้า 4) ทักษะการเช็คสต็อกสินค้า และ 5) ทักษะการเช็ค วัน เดือน ปี หมาดอายุ 2. การปฏิบัติงานในร้านค้าสหกรณ์ พบว่า นักเรียนกรณีศึกษา 2 คน ปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามกระบวนการและได้ผ่านการประเมินทักษะการปฏิบัติงานมีความพร้อมที่จะทำงานในร้านสะดวกซื้อ สอดคล้องกับแนวคิดของ Kohler (1996) ที่เน้นการวางแผนการเปลี่ยนผ่านอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะองค์ประกอบด้าน Student Development ซึ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตและการทำงาน และ องค์ประกอบ Program Structure ที่ให้ความสำคัญกับโครงสร้างการสอนที่ชัดเจนและสอดคล้องกับสถานการณ์จริงของผู้เรียน ในกรณีนี้ แผนการฝึกจากร้านสหกรณ์ไปสู่ร้านสะดวกซื้อสามารถจำลองสถานการณ์จริงได้ดี ทำให้นักเรียนสามารถปรับตัวเมื่อเข้าสู่สถานที่ทำงานจริง และ 3. ในการปฏิบัติงานในร้านสะดวกซื้อ พบว่า นักเรียนกรณีศึกษาคนที่ 1 สามารถปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้ดีมาก ได้รับคำชมจากผู้จัดการร้านผู้ควบคุมงาน และมีงานที่รับผิดชอบพิเศษนอกเหนือจากการฝึกทักษะการปฏิบัติงานจากโรงเรียน คือ นักเรียนมีหน้าที่รับสินค้าออนไลน์และจัดสินค้าตามที่ถูกคำสั่งออนไลน์ นักเรียนกรณีศึกษาคนที่ 2 สามารถปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้ดี ขยันและมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ได้รับคำชมจากผู้จัดการร้านผู้ควบคุมงาน สอดคล้องกับ แนวทางการฝึกอาชีพของสถาบันราชานุกูล (2564) ซึ่งส่งเสริมให้เด็กออทิสติกได้ฝึกทักษะในสถานประกอบการหรือสถานที่ทำงานจริง

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ ผลการพัฒนาการปฏิบัติงานของนักเรียนออทิสติก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยการเปลี่ยนผ่านในการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานจากรโรงเรียนสู่สถานประกอบการร้านสะดวกซื้อ ดังรูปภาพที่แสดงดังต่อไปนี้

รูปภาพที่ 5 องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัย

บรรณานุกรม

สถาบันราชานุกูล. (2564). แนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับเด็กออทิสติกในโรงเรียนและ
สถานประกอบการ. กรุงเทพมหานคร: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.

สถาบันราชานุกูล. (2566). แนวทางการพัฒนาแผนเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กออทิสติก. กรุงเทพฯ: กรม
สุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข.

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2561) แนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยน
ผ่านให้แก่บุคคลพิการสำหรับสถานศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ
http://web.kalasin3.go.th/web/news_file/p75938961126.pdf

American Psychiatric Association, (2022). Neurodevelopmental Disorders. In:

Diagnostic and statistical manual of mental disorders 5th ed, text revision (DSM-5-TR). Washington, DC: American Psychiatric Publishing; pp. 31-86.

Kohler, P. D. (1996). Preparing youth with disabilities for future challenges: A taxonomy for transition programming. In P.D. Kohler (Ed.), Taxonomy for Transition Programming: Linking research to Practice Champaign IL: University of Illinois, Transition Research Institute, 1-62

Wehman, P. (2012). Life beyond the classroom: Transition strategies for young people with disabilities (5th ed.). Paul H. Brookes Publishing.